„Aušrelė“

Skiriama „Laisvės šaukliui“

LITERATŪRINIS ALEKSANDRO PUŠKINO MUZIEJUS

„Aušrelė“ – pogrindinės spaudos pavyzdys, iliustruojantis vieną iš neginkluotosios kovos už Lietuvos Laisvę būdų.

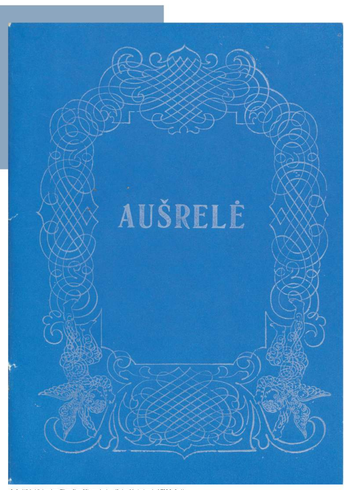

„Aušrelė“. Leidinį sudaro 71 mašinraštis puslapis – 6 viso 14 straipsnių. LPM Aušrelė

Šis leidinys – 1976–1977 m. nelegaliai spausdinto laikraščio „Laisvės šauklys“ straipsnių rinkinys, kuriam įtanginį žodį 1991 m. parašė disidentas, Lietuvos laisvės lygos (LLL) lyderis Antanas Terleckas. Įvadiniame straipsnyje autorius pasakoja apie savo bendražygius, siekusius šalies Nepriklausomybės, ir tai, kokiomis sąlygomis buvo leidžiamas pogrindinis „Laisvės šauklys“.

A. Terleckas (g. 1928 m. vasario 9 d. Krivasalyje (Saldutiškio vls.) – ekonomistas, politikos ir visuomenės veikėjas, pogrindinės spaudos leidėjas, disidentas. 1978 m. jis įkūrė tautinę, politinę organizaciją LLL, kovojusią už šalies Nepriklausomybę nuo Sovietų Sąjungos. LLL yra laikoma paskutine rezistencine ir pirmąja tautinio atgimimo bei nacionalinio išsivadavimo organizacija Lietuvoje.

LLL 1987 m. rugpjūčio 23 d. surengė pirmąjį Atgimimo laikais viešą masinį antikomunistinį renginį Lietuvoje – mitingą prie Adomo Mickevičiaus paminklo Vilniuje. Jame buvo viešai išsakyta tiesa apie Molotovo-Ribentropo paktą, Lietuvos okupaciją ir prieš Lietuvos gyventojus vykdytas represijas. Šis mitingas buvo neišvengiamų permainų sovietinėje sistemoje ženklas, davęs pagrindą atsirasti Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžiui.

A. Terleckas už indėlį atkuriant Lietuvos Nepriklausomybę 1998 m. buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3-ojo laipsnio ordinu, 2000 m. – Lietuvos nepriklausomybės medaliu, 2004 m. – Vytauto Didžiojo ordino Karininko kryžiumi, 2013 m. – antrąja Laisvės premija.

„Aušrelės“ iliustracijas iš savo asmeninės kolekcijos parodai pateikė kultūros darbuotojas Rimgaudas Ryliškis.

Tekstą pagal leidinyje „Aušrelė“, dienraštyje „Lietuvos žinios“ ir kt. šaltiniuose paskelbtą informaciją parengė Literatūrinio Aleksandro Puškino muziejaus vyr. fondų saugotojas Rimgaudas Ryliškis

„Aušrelė“

Turinys

Vienybės, Vienybės! Straipsniu atsakoma į „Laisvės šauklio“ 8 numeryje išspausdintą pasauliečių kreipimąsi į dvasininkiją ir kviečiama visus lietuvius kalbėti viena bendra lietuvių kalba.

Laisviejii lietuviai pavergtoje tėvynėje. Publikuojamas visuomeninio laisvųjų lietuvių laikraščio „Laisvės šauklys“, pradėto leisti 1976 m. gegužės mėnesį, įžanginis straipsnis.

Mūsų uždaviniai. Straipsnyje „Laisvės šauklio“ leidėjai paaiškina, kad jų pagrindinis tikslas – kovoti su sovietine dezinformacija visose jos reiškimosi srityse, ragina stiprinti dvasininkų ir pasauliečių santarvę.

Kas nužudė keturis komunarus? Straipsnyje pateikti faktai sudaro galimybę daryti prielaidą, kad 1926 m. valdžios perversmą Lietuvoje įvykdė tuometis Sovietų Sąjungos Komunistų partijos lyderis Josifas Stalinas Lietuvos Premjero Augustino Voldemaro rankomis.

Bolševikinė revoliucija Maskvos ir Berlyno komisariatuose bei SSRS pasiuntinybėje Kaune. Straipsnyje aprašomi įvykiai, nulėmę Lietuvos inkorporavimą į Sovietų Sąjungos sudėtį. Minimi slapti Stalino ir Hitlerio pasitarimai, pasirašyti protokolai, kuriais buvo nulemtas ir Lietuvos bei kitų Pabaltijo valstybių likimas.

„Liaudies vyriausybės“ narių pareiškimas. Aprašomas 1942 m. rugpjūčio 29 d. Kaune įvykęs buvusio Liaudies seimo narių susirinkimas, kuriame jo nariai ir buvęs Liaudies vyriausybės ministro pirmininko pavaduotojas ir Užsienio reikalų ministras Vincas Krėvė-Mickevičius paskelbė visam pasauliui, kad rinkimai į Liaudies seimą ir Liaudies seimo prašymas priimti Lietuvą į Sovietų Sąjungos sudėtį neišreiškė lietuvių tautos valios. Pateikiama šiame susirinkime priimta rezolucija.

Ir toliau klastojama Lietuvos istorija. Parodoma, kad Halinos Korsakienės atsiminimuose apie prof. Vincą Krėvę-Mickevičių yra naudojamos ir NKVD žinybos klastotės.

Tragiško liūdesio dainos. Trumpai prisimenami masiniai trėmimai į Sibirą – Stalino genocido politika, pateikiami statistiniai duomenys.

1941 metų sukilimas Lietuvoje. Aprašomas 1941 m. birželio 23 d. sukilimas, kurį organizavo Lietuvos aktyvistų frontas, vadovaujamas Kazimiero Škirpos. Šis frontas siekė sudaryti Lietuvos laikinąją vyriausybę ir taip, kad vokiečiai apie tai sužinotų kaip jau apie įvykusį faktą. Pateikiamas Leono Prapuolenio 1941 m. rugsėjo 20 d. vokiečiams įteikto protesto memorandumo turinys.

Nugalėtojai neteisiami. Parodoma, kad Vilnius buvo sugriautas ne vokiečių, kaip skelbė sovietinė okupacinė valdžia, o vykdant Stalino ir Ivano Černiachovskio vykdytą politiką.

Korikas II. Straipsnyje istorinių įvykių fone parodoma vieno iš žymiausių okupantų politikos vykdytojų Lietuvoje, rusinimo, žudynių, trėmimų, įkalinimų tiesioginio iniciatoriaus Michailo Suslovo nusikalstama veikla.

Leiskite nušluostyti Jums ašaras, arba Sniečkaus nuopelnai Lietuvai. Parodoma, kad Antanas Sniečkus, paklusniai vykdydamas Maskvos valią, vykdė lietuvių tautos genocido politiką.

Prie Visagino ežero. Trumpai aprašoma statomos atominės elektrinės ir pirmojo šimtaprocentinio rusiško miesto Lietuvoje statyba.

Kodėl girdoma Lietuva? Rašoma apie ekonomines ir politines girtuokliavimo skatinimo priežastis, paaiškinama, kad tai tik viena iš vykdomo lietuvių tautos genocido priemonių.

[Kalba koreguota]

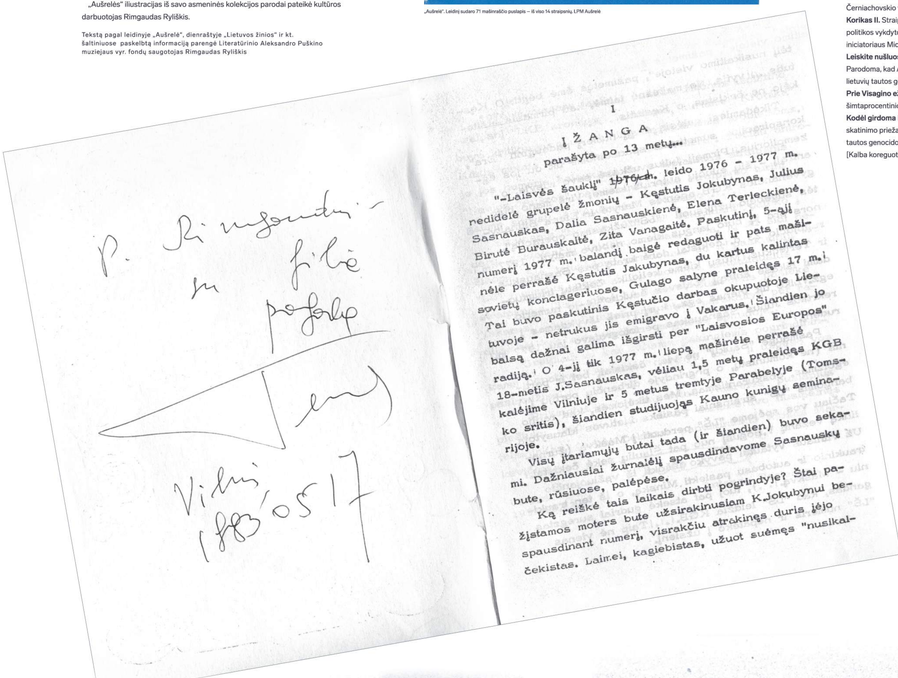

1

ĮŽANGA

parašyta po 13 metų...

"Laisvės šauklį" 1976 m. leido 1976 - 1977 m. nedidelė grupelė žmonių - Kęstutis Jokubynas, Julius Sasnauskas, Dalia Sasnauskienė, Elena Terleckienė, Birutė Burauskaitė, Zita Vanagaitė. Paskutinį, 5-ąjį numerį 1977 m. balandį baigė redaguoti ir pats mašinėle perrašė Kęstutis Jakubynas, du kartus kalintas sovietų konclagerliuose, Gulago salyne praleidęs 17 m. Tai buvo paskutinis Kęstučio darbas okupuotoje Lietuvoje - netrukus jis emigravo į Vakarus. Šiandien jo balsą dažnai galima išgirsti per "Laisvosios Europos" radiją. O 4-ąjį tik 1977 m. liepą mašinėle perrašė 18-metis J.Sasnauskas, vėliau 1,5 metų praleidęs KGB kalėjime Vilniuje ir 5 metus tremtyje Parabelyje (Tomsko sritis), šiandien studijuojąs Kauno kunigų seminarijoje.

Visų įtariamųjų butai tada (ir šiandien) buvo sekami. Dažniausiai žurnalėlį spausdindavome Sasnauskų bute, rūsiuose, palėpėse.

Ką reiškė tais laikais dirbti pogrindyje? Štai pažįstamos moters bute užsirakinusiam K.Jokubynui bespausdinant numerį, visrakčiu atrakinęs duris jėjo čekistas. Laimei, kagiebistas, užuot suėmęs "nusikaltėlį nusikaltimo vietoje", pasimetęs ėmė bėgti. O Kęstutis ...yvtis. Ne mažesnė laimė, kad pirmasis atsitokėjo ne čekistas, o Kęstutis ...

Tikėdamiesi galėsią 4-ąjį numerį padauginti "Era", konspiracijos sumetimais spausdinome tik du jos egzempliorius. Pirmąjį Julius užkasė savo rūsyje, o antrąjį - šių eilučių autorius kieme. Virš mano buto gyvenančios KGB agentės Marytė ir Elena Bitinaitytės sugebėjo užfiksuoti "LŠ""užkasimo operaciją", nors pro jų buto langus kiemo nebuvo matyti. 1977 m. rugpjūčio 23 d. čekistai darė kratą pas Sasnauskus ir Terleckus. Mūsų kieme keliolika čekistų triumfuodami iškasė antrąjį "Laisvės šauklio" 4-jo numerio egz. Liko tik vienas egz., kurį prieš išvykdamas į rekrūtus Julius Sasnauskas perfotografavo jau 1977 m. rudenį.

Pasmaugė "Šauklį" ne vien čekistai, bet ir partinis (ne komunistų, o pogrindyje dirbančių partijų (!) egoizmas, obskurantizmas. Mes tikėjomės, kad radijo bangomis "LŠ" straipsniai pasieks Lietuvos klausytoją. Tačiau vos spėjome "LŠ" perduoti į Maskvą (žurnaliuką vežantį V.Bogušį nuo pat Šiaulių seké čekistai. Už Vilniaus Vytautui pavyko iššokti iš važiuojančio traukinio ir autobusu pasiekti Minską, o iš ten traukiniu - Maskvą. ...), tuoj pat atseké gudriai suregztas gandas, kad "LŠ" leidžia KGB. ... Taip né vienas "LŠ" numeris ir nepateko į užsienį.

1975 m. vasarą tautinių pažiūrų žmonės išplatino straipsnį "LKB kronikos" leidėjams, kuriame "Kronika" buvo kritikuojama už abejingumą tautinėms problemoms. Kitais metais buvo pradėta leisti "Aušra". Tačiau antrojo jos numerio belaukiant buvo išplatintas straipsnis "Naujos "Aušros" belaukiant". Apie straipsnio turinį galime spręsti iš "Aušrelės" vedamojo ...

Straipsnis "Naujos "Aušros" belaukiant" pateko į dorį, galvojančių katalikų rankas. Deja, jų iki šiol nežinome. Šie, teturėdami pirmuosius du ir paskutinįjį "LŠ" numerius, perrašė, jų nuomone, aktualiausius straipsnius. Taip gimė "Aušrelė". Žurnalėlis pasiekė Vakarus. Daugelis straipsnių buvo perskaityti per radiją, kai kas atspausdinta emigrantų spaudoje.

Greičiausiai kai kuriems įtakingiems pogrindininkams nepatiko "Aušrelės" turinys, todėl ji užgeso vos pasirodžiusi.

Prijungtos prie mūsų bylos "Aušrelės" puslapius pieštuku 1980 m. liepos vidury sunumeravo nusipelnęs teisininkas, garbės čekistas papulkininkis Juozas Markevičius.

Vilnius
1991.06.13.

Antanas Terleckas